

УДК 004.89:347.78

КАПІЦА Ю.М., доктор юридичних наук, директор Центру досліджень інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9449-8422>.

ТЕКСТИ, МУЗИКА, ЗОБРАЖЕННЯ, ЩО СТВОРЮЮТЬСЯ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Анотація. Розглядаються підходи до охорони прав на об'єкти, що створюються штучним інтелектом, авторським правом, суміжними правами, правом *sui generis*, правом на інформацію.

Ключові слова: штучний інтелект, авторське право, суміжні права.

Summary. Approaches to the protection of rights to objects, created by artificial intelligence by copyright, related rights, *sui generis* right and rights on information are considered.

Keywords: artificial intelligence, copyright, related rights, information law.

Аннотация. Рассматриваются подходы к охране прав на тексты, музыку, изображения, которые создаются искусственным интеллектом, авторским правом, смежными правами, правом *sui generis*, правом на информацию.

Ключевые слова: искусственный интеллект, авторское право, смежные права.

Постановка проблеми. Розвиток застосування систем штучного інтелекту (далі – AI) є знаковою подією ХХІ століття. Системи штучного інтелекту використовуються в автоматизованій журналістиці, підготовці фінансових оглядів, аналізів ринку, при створенні музичних, літературних, образотворчих творів, фільмів, ігор, а також в деяких випадках генерують без безпосередньої участі фізичної особи тексти, зображення, музику та інші об'єкти.

Характерною для 2015 – 2021 рр. є активна дискусія фахівців щодо можливості охорони об'єктів створених штучним інтелектом, авторським правом або іншими правовими інститутами.

З врахуванням робіт з оновлення Цивільного кодексу України в рамках рекодифікації цивільного законодавства, а також наближення законодавства України до законодавства ЄС, актуальним є подальше дослідження правового режиму об'єктів, що створюються за допомогою або безпосередньо системами AI, з оцінкою можливостей охорони прав на такі об'єкти в рамках наявних правових інститутів або через введення спеціального режиму охорони.

Результати аналізу наукових публікацій. Проблематика застосування авторського права щодо об'єктів, створених за допомогою AI, розглядалася De Cock M., Ginsburg J., Guadamuz A., Hetmank S.; Lauber-Rönsberg A., Michaux B.; Perry M, Margoni T., Ramalho A., Yanisky-Ravid S., Pearlman R., Schönberger D. та ін.

На замовлення Європейської комісії, у 2019 р. підготовлено огляд “Інтелектуальна власність та штучний інтелект” [1], а також у 2020 р. звіт “Тенденції та розвиток штучного інтелекту. Виклики врегулюванню прав інтелектуальної власності” [2].

Офісом з патентів та торговельних марок США у 2019 р. було проведено публічні консультації щодо охорони правами інтелектуальної власності інновацій штучного інтелекту та у 2020 р. оприлюднено результати “Публічна думка щодо штучного інтелекту та політики з інтелектуальної власності” [3].

Також, у 2020 р. Офісом інтелектуальної власності Великої Британії ініційовані публічні консультації “Штучний інтелект та інтелектуальна власність” [4].

AIPPI у 2019 р. було проведено дослідження практики різних країн та прийнято резолюцію “Авторське право стосовно творів, створених штучно” [5].

ВОІВ в рамках обговорень питань інтелектуальної власності та АІ підготовлено переглянутий концептуальний документ з питань політики у сфері інтелектуальної власності та АІ [6].

В Україні проблематика правового режиму об’єктів, створених за допомогою АІ, розглядалася Андрощуком Г., Дубняк М., Міліциною К., Ситницькою А., Тимошенко Є. Уткіною М. та ін.

У зазначених публікаціях ставляться питання: чи є можливим застосування охорони прав на об’єкти, які створюються за допомогою або безпосередньо системами АІ, авторським правом; які інші правові інститути можуть бути застосовані; чи мають такі об’єкти бути у загальному доступі.

Наукова дискусія та результати консультацій свідчать про істотні концептуальні відмінності пропозицій, а також відсутність на цей час прийнятої на національному рівні як в ЄС, так і в США концепції правової охорони таких об’єктів.

Метою статті є розгляд підходів з охорони прав на тексти, зображення, музику, що створюються за допомогою або безпосередньо системами АІ, а також визначення доцільності внесення змін до законодавства з метою врегулювання суспільних відносин щодо їх використання.

Виклад основного матеріалу. Основні вихідні положення авторів наукових публікацій та респондентів публічних консультацій становлять:

(1) оцінка неможливості в рамках діючого *acquis* з авторського права ЄС, законодавства США застосовувати інститут авторського права стосовно об’єктів, створених безпосередньо АІ, у зв’язку з відсутністю в ЄС для таких об’єктів дотримання вимоги оригінальності; в США охорона авторським правом надається лише для творів, створених людиною [2; 3];

(2) відсутність можливості наділяти АІ правом авторства. Національні закони держав-членів ЄС, США передбачають, що немайнове право авторства належить фізичній особі. Водночас, певні національні режими не передбачають немайнові права для комп’ютерних програм, дизайну шрифтів, службових творів тощо (ст. 79 CDPA, Велика Британія тощо). Також, зазначимо, що Бернська конвенція зазначає можливість застосування охорони, що надається конвенцією, лише для авторів (які є або не є громадянами країн Союзу), тобто для фізичних осіб (ст. 3). Вказане свідчить про неможливість застосування положень конвенції для результатів діяльності АІ, де неможливо визначити фізичну особу як автора;

(3) пропозиції, що твори, створені АІ, мають набувати охорону авторським правом лише за умови участі людини у створенні твору та за умови дотримання інших умов захисту [5];

(4) слід розділяти випадки створення об’єктів авторського права і суміжних прав, де АІ використовується як інструмент, та коли об’єкти створюються АІ без участі людини.

Автори звіту “Тенденції та розвиток штучного інтелекту” вказують на судову практику в ЄС (*Painer*, 2011 [7]), що стосується визначення, що об’єкт авторського права має бути інтелектуальним творінням автора, яке відображає його особистість та виражає його “вільний та творчий вибір”. При створенні об’єктів за допомогою АІ ними виділяються три фази: концепції, виконання (генерування версій) та фіналізації

(редагування, вибір остаточної версії). За думкою авторів звіту, роль творчого внеску фізичної особи є істотним на стадії концепції та, в багатьох випадках, під час фіналізації. З врахуванням творчого вибору, що здійснює особа, та якщо такий вибір втілено в об'єкті, кінцевий об'єкт слід кваліфікувати як об'єкт авторського права. Проте, якщо AI запрограмований автоматично створювати контент без участі у процесі фіналізації особи, що здійснює творчий вибір, в цьому випадку, на думку авторів звіту, авторське право на такі об'єкти не має розповсюджуватися.

У зв'язку з цим зазначається, що авторство при створенні об'єктів за допомогою AI має належати особі (особам), яка зробила творчий внесок у результат (користувач системи AI або розробник системи, або зазначені особи спільно). Як проблема визначається, що особи можуть фальшиво заявляти про авторство стосовно об'єктів, які не мають кваліфікуватися як твори, у зв'язку з відсутністю творчого внеску фізичної особи.

В США, якщо твір створено фізичною особою з використанням машини, права на твір будуть охоронятися авторським правом, якщо виконано інші умови, зокрема, що стосується демонстрації фізичною особою творчості під час такого використання [8]. Для набуття охорони авторським правом, у творі має бути відображено творче вираження фізичної особи (*creative expression*) [3];

(5) зазначається можливість кризи авторського права, оскільки в деяких випадках результати, створені за допомогою AI, можуть бути більш привабливими для використання, ніж твори, створені фізичними особами, а також користуватися більшим комерційним попитом [9].

(6) за результатами консультацій USPTO, відсутня єдина думка стосовно можливості припинення порушень авторського права, що заподіяно твором створеним за допомогою AI. Разом з наявністю у законодавстві США щодо авторського права (Title 17, United States Code) відповідальності за порушення авторського права, одні фахівці вважають, що така відповідальність може наставати, якщо власник має право та здатність контролювати діяльність AI. Інші вважають, що через те, що загально-правова доктрина щодо творів, створених за допомогою штучного інтелекту, є незрозумілою та суди мають розглядати нові питання стосовно контролю та передбачуваності дій пристрою. Оскільки AI стає дедалі більш автономним, можуть бути необхідні зміни до законодавства.

На можливість порушення авторського права внаслідок діяльності AI звертається увага також у документі GBIPO. Зазначається, що як і людина, AI може створювати та розповсюджувати копії пісень. Якщо авторське право порушується, відповідальною, за думкою авторів документу, має бути людина, яка контролює порушення. Якщо порушення відбувається під час “навчання” AI, тоді відповідальною особою буде особа, яка “навчає” AI. Якщо AI створює твір, який порушує авторське право, то відповідальною особою буде той, хто вчинив необхідні заходи, які змусили AI порушити авторське право. Це, швидше за все, буде користувач AI [4].

Відзначимо, що на цей час у законодавстві як Великої Британії так і інших країн відсутні особливості визначення суб'єктів, що мають нести відповідальність у зазначеному випадку;

(7) важливим питанням, з нашої точки зору, є визначена у документі GBIPO потреба внесення змін до законодавства для простішого отримання особами, яким належить авторське право, право *sui generis* стосовно баз даних, винагороди за використання їх творів та даних для “тренування” систем AI та створенням AI відповідних об'єктів. Пропозиції включають або обмеження існуючих винятків для

використання, або введення нових прав стосовно використання вхідних даних та заходи з полегшення ліцензування [4].

Переважає кількість авторів та респондентів вважають, що використання AI фізичною особою в якості інструменту, якщо наявним є творчий внесок фізичної особи в отримання результату, не має призводити до проблем визначення автора або сторони, яка набуває майнові авторські права.

Проте, на наш погляд, не є достатньо дослідженими конкретні випадки використання AI. Так, відомим випадком використання AI є створення портрету Едмон де Беламі та його продаж на аукціоні Christie's 25.11.2018 р. за 432,5 тис. дол. Портрет було створено французькою арт-групою Obvious з використанням технології Generative Adversarial Network (GAN). Технологія полягає в використанні двох нейронних мереж, що навчаються, використовуючи копії створених художниками картин. До системи було введено зображення 15 000 портретів, написаних у період з XIV по XX століття. Генератор створює нове зображення з заданого набору зображень та дискримінатор намагається виявити різницю між рукотворним зображенням та зображенням, створеним генератором на основі набору зображень. Якщо при порівнянні відповідь на запитання, чи створено портрет людиною, є негативною, варіант системою відхиляється.

Зазначається художня цінність портрета. Вказується, що такий стиль живопису може становити новий напрям, як, наприклад, Чорний квадрат Малевича. Також зазначається, що портрет відходить від традиційного уявлення про портрет XVIII століття. Та в ньому є щось сучасне [10].

Особливістю наведеного прикладу є те, що людиною було створено алгоритм відбору згенерованих зображень, що відповідає певним вимогам (їх має бути неможливим відрізнити від зображення, створеного людиною). Також було задано тематику відбору зображення. Проте, з урахуванням наведених вище критеріїв оригінальності принципів рішення щодо відбору (фіналізації) вирішувала не людина, а алгоритм. В цьому сенсі вклад людини у появу конкретного предмету живопису є дуже опосередкованим та не впливає на вибір конкретного кінцевого результату.

В той же час, як вказує А. Elgammal, керівник лабораторії мистецтва та штучного інтелекту при Університеті Рутгерса в Нью-Джерсі, різниця у сприйнятті людиною живопису, створеного людиною, та результатів, отриманих за допомогою системи GAN, є невеликою, а в деяких людей мистецтво, створене машиною, навіть надихає більше. Зазначимо, що поруч з оприлюдненим зображенням портрету вказується: Image © Obvious.

Наведений приклад очевидно свідчить, що можлива поява об'єктів, в отримання яких вкладено значні кошти та зусилля. Вони можуть мати художню та значну комерційну цінність та, у зв'язку з цим (як і у випадку захисту від використання нетворчого змісту баз даних правом *sui generis*), потребують захисту від несанкціонованого використання з метою окупити інвестиції. В той же час, для таких об'єктів критерій оригінальності, визначений у справі Суду ЄС Case C-145/10, Painer, може бути неочевидним або відсутнім. Таким чином питанням є винайдення адекватної форми правової охорони таких об'єктів.

Пропозиції щодо правової охорони об'єктів, створених за допомогою AI, у наукових публікаціях, документах Єврокомісії, USPTO, GBIPO, AIPPI узагальнено у наступних варіантах.

Підхід 1. Охорона суміжними правами для окремих об'єктів. Оскільки щодо суміжних прав, за думкою Hartmann С. та ін., відсутнє визначення немайнових прав фізичних осіб-творців фонограм, відеограм, а також вимога оригінальності, то права

виробників фонограм можуть застосовуватися для надання охорони звуковим сигналам (аудіо даним); права виробників перших записів фільмів – для аудіовізуальних об'єктів; права організацій мовлення – відносно записів передач, які створюються за допомогою AI. Без правової охорони, на думку авторів, залишаються об'єкти, створені AI, у літерно-цифровій формі, тобто тексти [2, с. 7-9].

Аналогічний підхід наводиться у документі GBIPO, з зазначенням (з врахуванням специфіки законодавства Великої Британії), що для низки об'єктів (звукозаписи, фільми, передачі мовлення) відсутні вимоги щодо оригінальності. Права на такі об'єкти належать продюсерам, виробникам, видавцям, незважаючи на їх творчий внесок. Вказане можливо застосовувати для охорони прав на дотичні результати, отримані AI. У Резолюції 2019 р. AIPPI також визначається можливість застосування суміжних прав, а також авторського права не у значенні Бернської конвенції.

Підхід 2. Охорона авторським правом з особливим правовим режимом об'єктів, створених AI. Відповідно до запропонованих у Великій Британії ще у 1987 р. положень: стаття 9 “Авторство на твір” Закону про авторське право, промислові зразки та патенти [11]. визначається, що: “у випадку літературного, драматичного, музичного чи художнього твору, який створений комп'ютером, автором вважається особа, якою здійснюються заходи, необхідні для створення твору”. Ст. 12 визначає що, якщо твір генерується комп'ютером, авторські права втрачають силу в кінці періоду 50 років з кінця календарного року, в якому твір було створено. Також ст. 79, що стосується виключень із моральних прав, визначає, що положення ст. 77 “Право бути визначеним автором або режисером” не стосуються будь-яких творів, що генеруються комп'ютером, також, зокрема, комп'ютерних програм.

Аналогічні положення визначено Законом Ірландії про авторське право і суміжні права, Законом Нової Зеландії про авторське право, Законом Південно-Африканської республіки про авторське право, Законом Індії про авторське право.

За думкою Guadamuz A., положення британського законодавства є найкращим рішенням стосовно результатів, отриманих за допомогою AI – вказаний підхід вносить ясність у невизначену правову сферу. Він використовується у законодавстві низки країн та дозволяє не вирішувати проблему належності авторського права або лише програмісту або користувачу, а виходити з конкретних випадків створення твору. Вказаний підхід застосовується тривалий час без виявлення ускладнень судовою практикою [12].

Підхід 3. Запровадження нового права, розширення меж застосування права *sui generis* стосовно баз даних. Lauber-Rönsberg, Hetmank S. звертають увагу на потенційну можливість більш широкого тлумачення видів контенту, на який розповсюджується право *sui generis* Директиви 96/9/ЄС про правову охорону баз даних, маючи на увазі, що база даних є збірником самостійних творів, даних або інших матеріалів (ст. 1), а також на рішення Суду ЄС *Esterbauer*, 2015, яким визначено, що “автономна інформативна цінність матеріалу, який було вилучено із збірки, повинна оцінюватися з урахуванням цінності інформації не для звичайного користувача колекції, але для кожної третьої сторони, зацікавленої у вилученому матеріалі”. На цій підставі, Суд вважав, що аналогова топографічна карта складає базу даних у значенні ст. 1 (2) Директиви. Виходячи з цього, автори вважають, що збірки навіть коротких звукових послідовностей, створених за допомогою AI, можуть охоронятися правом *sui generis*, як і окремі кадри фільму, а також карти, створені за допомогою AI [9].

Пропозиції щодо застосування для об'єктів, створених за допомогою AI, нового права *sui generis* наводяться Ginsburg J. [13], De Cock M. [14], Lauber-Rönsberg [9] та ін.

Британською групою AIPLI запропоновано що твори, створені за допомогою AI, можуть охоронятися новим суміжним правом, що триває 25 років та яке має сприяти відшкодуванню інвестицій, вкладених у розробку AI [15]. Таке право пропонується застосовувати до творів, які підпадають під існуючі визначення літературного, драматичного, художнього та музичного твору, проте, відсутня можливість застосування авторсько-правової охорони у зв'язку з відсутністю фізичної особи, яка безпосередньо пов'язана з втіленням у творі результатом творчості. Для забезпечення охорони, твори мають відповідати певним кваліфікаційним критеріям.

Для уникнення проблеми копіювання, пропонується особливий тест на оригінальність творів, створених за допомогою AI. Твір, створений комп'ютером, є оригінальним, якщо створення такого ж самого твору фізичною особою потребує власного інтелектуального творіння автора. Щодо набуття нового суміжного права, пропонується два альтернативних підходи, а саме: особа/організація, яка найтісніше пов'язана з результатом "навченого" AI (підхід близькості), або фізична чи юридична особа, якою здійснюються заходи, необхідні для створення твору (інвестиційний підхід).

Підхід 4. Відсутність правової охорони. Результати, створені за допомогою AI, не мають набувати правової охорони та мають використовуватися без обмежень [2; 16 – 18].

Звернемо увагу на певні методологічні питання визначення правового режиму об'єктів, що створюються за допомогою AI.

1. Інвестиції у штучний інтелект мають окупатися. Це може мати місце при продажу систем штучного інтелекту користувачам або розробки власних систем AI для, наприклад, цілей автоматизованої журналістики (застосовується такими медіа-компаніями, як Associated Press, Forbes, The New York Times, Los Angeles Times та ProPublica [19], генерування фінансових звітів, аналізів ринку (Narrative Science); створення саундтреків (AIVA, Flow Machines); зображень (мережі GAN та CAN) тощо.

З врахуванням комерційного попиту на об'єкти, які отримуються людиною за допомогою або безпосередньо AI, безумовно мають бути винайдені рішення, що дозволяють захищати такі об'єкти від недозволеного використання та сприяти, аналогічно моделі *sui generis* для баз даних, патентної охорони винаходів, авторського права, поверненню інвестицій та компенсації витрат на створення таких об'єктів.

З врахуванням наведеного, пропозиції деяких авторів стосовно відсутності необхідності запровадження охорони об'єктів створених за допомогою AI не є, на наш погляд, обгрунтованими.

2. Стосовно підходу, що передбачає виявлення при створенні AI об'єктів творчого внеску людини та, на підставі цього, їх віднесення до об'єктів авторського права, його запровадження, як свідчать окремі приклади, наведені у опублікованих працях, а також судова практика, *може призвести в умовах відсутності альтернативних форм охорони таких об'єктів, до штучного винайдення вкладу людини у створення об'єкту та до звуження розуміння критерію оригінальності.*

Так, наприклад, проблема охорони прав на нетворчі фотографії та відеозаписи (зокрема, застосування фото- або відеокамери, що здійснює зйомку природи або вулиць через певний проміжок часу тощо) у певних країнах вирішується через невіднесення таких фотографій до фотографічних творів та запровадження відносно них спеціального режиму охорони (Іспанія, Італія, Австрія, Данія, Фінляндія) [20].

В той же час, як свідчить рішення Суду інтелектуальної власності Пекіну від 2.04.2020 р. у справі *Gao Yang v. Youku* стосовно фотографічного твору, створеного з використанням AI, поняття творчого внеску людини при здійсненні фотографії було тлумачено судом досить широко. У цьому випадку, позивач прикріпив до повітряної

кулі спортивну камеру яка автоматично фотографувала поверхню Землі. Суд визначив, що, незважаючи на те, що камера знаходилася поза контролем людини – роль людини була у виборі та оцінці таких факторів, як вибір камери та кута зйомки, режимі відеозйомки, форматі відображення відео, чутливості та інших параметрах зйомки та, таким чином, є фотографічним твором.

З врахуванням, що в певних країнах ЄС віднесення аналогічних фотографій до об'єктів авторського права навряд чи можливо – вказане є свідченням можливості довільного тлумачення критерію творчості при створенні твору. Це стосується й рішення у справі *Shenzhen Tencent v. Shanghai Yingxun*, прийнятого 24.12.2019 р. Nanshan District People's Court, Shenzhen, Guangdong Province щодо визнання об'єктом авторського права фінансової статті, згенерованої штучним інтелектом, що була розміщена на веб-сайті Tencent Securities, з зазначенням “Ця стаття була автоматично написана роботом Tencent's Dreamwriter” [21]. Чи було б прийняте аналогічне рішення в ЄС з врахуванням критеріїв оригінальності, що вироблені судовою практикою в ЄС?

3. Стосовно використання інституту суміжних прав, зазначимо, що “суміжні права” є умовним терміном, що не застосовується договорами ВОІВ 1961, 1971, 1996 рр., які врегульовують використання виконань, фонограм та телерадіопередач. Історично, виникнення охорони прав на виконання, фонограми та телерадіопередачі та віднесення цих питань до компетенції ВОІВ було пов'язано з творчим характером створення зазначених об'єктів.

Зникнення у конвенціях ВОІВ, на відміну від Бернської конвенції, людини, яка безпосередньо створює фонограму, передачу організацій мовлення, було пов'язано з інтересами сторін, які ініціювали прийняття конвенцій.

Відсутність критерію оригінальності стосовно фонограм та відеограм у національних законах з авторського права і суміжних прав та передбачення набуття прав безпосередньо виробниками фонограм, виробниками відеограм, на перший погляд, надає змогу використовувати вказаний інститут для певної частки об'єктів (звукзаписи, відеозаписи), створених як безпосередньо, так і за допомогою АІ, без вирішення складних проблем з'ясування оригінальності, як це має місце для об'єктів авторського права. Вказані пропозиції висловлюються певними дослідниками.

Проте, іншою стороною такого підходу є насичення ринку об'єктами, де відсутня можливість відрізнити: чи вони створені людиною або АІ. Також система охорони авторського права і суміжних прав перетворюється з інструменту охорони результатів творчості людини на засіб охорони прав на нетворчі об'єкти, для яких не знайшлося місця в межах діючого правового регулювання.

4. Щодо текстів вбачається можливим конструювання спеціальної системи охорони авторським правом, або суміжним правом, або правом *sui generis*, де не передбачається вимога оригінальності стосовно таких об'єктів та визначення автора, проте, передбачаються інші критерії, якими, зокрема, може бути істотне інвестування у створення АІ або у створенні за допомогою АІ певного об'єкту, або інші критерії. Така система має передбачати, зокрема, критерії, за якими запроваджується охорона прав, визначення сторін, які набувають права, моменту набуття прав, терміну дії прав, винятків з права, можливості існування аналогічних текстів, створених за допомогою АІ, якщо такий текст або схожий текст є єдиним можливим варіантом письмового опису інформації (наприклад, письмовий опис даних графіків фінансових індексів).

Проте знову, беручи до уваги спрямованість міжнародного та національного законодавства з авторського права і суміжних прав на об'єкти творчої діяльності людини, найбільш доцільним було б відокремлення врегулювання використання

об'єктів, створених за допомогою АІ, від авторського права і суміжних прав з утворення права *sui generis*.

5. Особливість України та інших країн, які визначають інформацію об'єктом цивільних прав, є можливість застосування права на інформацію для врегулювання відносин щодо об'єктів, створених за допомогою АІ. Зауважимо, що в інших країнах, з врахуванням наведеного вище, скоріше аналогом права на інформацію може бути утворення права *sui generis*.

У ЦК України містяться важливі для застосування цього підходу положення част. 2 ст. 200 щодо можливості суб'єкта інформаційних відносин вимагати усунення порушення його права та відшкодування майнової і моральної шкоди, завданої такими правопорушеннями. Також, оскільки інформація є об'єктом цивільних прав, особи можуть застосовувати способи захисту права на інформацію відповідно до ст. 16 ЦК України.

У ЦК України, Законі України “Про інформацію” може бути визначено особливості застосування права на інформацію для об'єктів, створених за допомогою АІ. Вказане може включати: визначення критеріїв, відповідність яким надає змогу застосування особливого режиму охорони прав; підставі набуття майнових прав на інформацію; обсяг прав, термін дії прав, випадки вільного використання тощо. Відносно таких об'єктів не має передбачатися визначення немайнових прав. Вказаний підхід може бути застосовано для нетворчих фотографій, відеозаписів, об'єктів, що створюються АІ без участі людини або, якщо участь людини при створенні таких об'єктів не відповідає критеріям для об'єктів авторського права і суміжних прав.

Також доцільним є визначення вимоги щодо зазначення особою, що застосовує особливий режим охорони, відповідного повідомлення або символу, що вказує на дату виникнення охорони та особу, якій належать майнові права на такий об'єкт.

В контексті наведеного вище доцільним, на наш погляд, для України є мати більш активну роль у процесі розпочатих у 2019 р. публічних консультацій ВОІВ щодо АІ та політики у сфері інтелектуальної власності [22].

6. Зазначимо, що при загальному відсиланні на початку багатьох публікацій до різних прикладів створення об'єктів за допомогою АІ висновки та аргументація здебільшого не спираються на аналіз, наскільки запропоновані у публікаціях конструкції можуть ефективно працювати для конкретних на цей час відомих прикладів створення об'єктів АІ. Значна частина пропозицій має теоретичний характер, не апробований на конкретних прикладах діяльності АІ.

7. Одним з істотних питань, чи буде визнаватися в інших країнах той чи інший вид національної охорони прав на об'єкти, створені АІ без участі людини або, якщо така участь не відповідає критерію оригінальності інших країнах. Звісно, якщо для таких об'єктів буде використано інститут авторського права або для текстів буде запропонована охорона суміжними правами, вказане не має підпадати під дію Бернської конвенції, договору ВОІВ про авторське право та конвенцій ВОІВ стосовно творів, виконань, фонограм і телерадіопередач з врахуванням або відсутності оригінальності або внаслідок того, що такі нові об'єкти суміжних прав не будуть підпадати під дію відповідних міжнародних конвенцій.

Один з напрямків вирішення цього питання – запровадження охорони прав на такі об'єкти, створені в іноземних країнах, з дотриманням принципу взаємності або на підставі двосторонніх або багатосторонніх договорів. Перше, зокрема, було запропоновано ЄС стосовно права *sui generis* щодо баз даних Директивою 96/9/ЄС про правову охорону баз даних.

Висновки.

Аналіз обговорення проблематики визначення правового режиму текстів, музики, зображень, що створюються за допомогою AI, свідчить про знаходження переважно на етапі вивчення проблеми з відсутністю рішень, ефективність яких була б засвідчена практикою. Слід враховувати світовий феномен використання AI та малу вірогідність, що країнами світу буде застосовуватися значна кількість різних моделей охорони прав на такі об'єкти. Актуальність винайдення ефективної форми охорони пов'язана з необхідністю компенсації інвестицій, часу та зусиль, що витрачаються на створення систем AI та/або об'єктів, які створюються AI безпосередньо або за участю людини. Слід зазначити суттєві ризики звуження вимог до оригінальності твору при намаганні відносити в деяких країнах до об'єктів авторського права тексти, зображення, музика, де роль людини не є значною.

На наш погляд, слід підтримати напрям, що передбачає застосування права *sui generis* стосовно текстів, звукозаписів та відеозаписів, що створюються AI, з виключенням вимог щодо оригінальності та ідентифікації автора.

В Україні та інших країнах, де інформацію віднесено до об'єктів цивільних прав, об'єкти, що створюються за допомогою AI, можуть розглядатися, як інформація. З врахуванням тенденцій розвитку систем AI у ЦК України, Законі України "Про інформацію" може бути визначено підстави набуття майнових прав на інформацію, що створюється AI, обсяг прав, термін дії прав, випадки вільного використання тощо.

Використана література

1. Iglesias Portela M., Shamuilia S. and Anderberg A. Intellectual Property and Artificial Intelligence - A literature review. European Commission, 2019, doi:10.2760/2517. 29 p.
2. Trends and Developments in Artificial Intelligence. Challenges to the Intellectual Property Rights Framework. Final report / C. Hartmann, J. E.M. Allan, P. B. Hugenholtz, João P. Quintais, D. Gervais. European Commission. 2020. 175 p.
3. Public Views on Artificial Intelligence and Intellectual Property Policy. USPTO. 2020. 56 p.
4. Artificial intelligence call for views: copyright and related rights. Consultation. Intellectual Property Office. Great Britain. 7.09.2020. URL: <https://www.gov.uk> (Last accessed: 12.03.2021).
5. Resolution "Copyright in artificially generated works". 2019 AIPPI World Congress. September 18, 2019.
6. Revised Issues Paper on Intellectual Property Policy and Artificial Intelligence. WIPO/IP/AI/2/GE/20/1. May 21, 2020.
7. Judgment of the Court (Third Chamber) of 1 December 2011. *Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others*. Case C-145/10.
8. *Burrow-Giles Lithographic Company v. Sarony*, 111 U.S. 53 (1884). U.S. Supreme Court.
9. Lauber-Rönsberg, A., Hetmank, S., 'The concept of authorship and inventorship under pressure: Does artificial intelligence shift paradigms?', *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Vol. 14, No 7, 2019. URL: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz061> (Last accessed: 12.03.2021).
10. Is artificial intelligence set to become art's next medium? Christie's. 12.12.2018. URL: <https://www.christies.com/features/A-collaboration-between-two-artists-one-human-one-a-machine-9332-1.aspx> (Last accessed: 12.03.2021).
11. Great Britain Copyright, Designs and Patents Act, 1988 amended.
12. Guadamuz A. Do androids dream of electric copyright? Comparative analysis of originality in artificial intelligence generated works. *Intellectual Property Quarterly*, 2017 (2). P. 169-186.
13. Ginsburg J. People not machines: authorship and what it means in the Berne Convention, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. Vol. 49. No 2. 2018. P.131-135.

14. De Cock M. Artificial intelligence and the creative industry: new challenges for the EU paradigm for art and technology, in *Research Handbook on the Law of Artificial Intelligence*, Edward Elgar Publishing, 2018.

15. Great Britain. 2019 Study Question. Copyright in artificially generated works. AIPPI. 2019. 22 p.

16. Perry M., Margoni T. From music tracks to google maps: who owns computer-generated works? *Computer Law & Security Report*. Vol. 26. 2010, Pp. 621-629.

17. Schönberger D. Deep Copyright: Up – And Downstream Questions Related to Artificial Intelligence (AI) and Machine Learning (ML). *Droit d’auteur 4.0/Copyright 4.0, Schulthess Editions Romandes*, 2018. P. 145-173. URL: <https://ssrn.com/abstract=3098315> (Last accessed: 12.03.2021).

18. Дубняк М.В. Проблеми визначення правового режиму об’єктів, створених за допомогою технологій нейромереж. *Інформація і право*. № 4(31)/2019. С. 45-53.

19. Andreas G. Guide to Automated Journalism. 7.01.2016. *TOW reports*. URL: https://www.cjr.org/tow_center_reports/guide_to_automated_journalism.php (Last accessed: 12.03.2021).

20. Капіца Ю.М., Ступак С.К., Жувака О.В. Авторське право і суміжні права в Європі. Київ: Логос, 2012. С. 216-221.

21. Zhou Bo Artificial Intelligence and Copyright Protection. *Judicial Practice in Chinese Courts*. WIPO conversations in intellectu property and artificial intelligence. 2020. URL: <https://www.wipo.int>

22. WIPO Begins Public Consultation Process on Artificial Intelligence and Intellectual Property Policy. PR/2019/843. Geneva. 13.12.2019. URL: <https://www.wipo.int> (Last accessed: 12.03.2021).

~~~~~ * * * ~~~~~